

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

2 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että monialaisten suunnitelmien osapuolina ja allekirjoittajina/hyväksyjinä on myös muita viranomaisia, eli ne eivät ole pelkästään kahdenvälisiä (esim. aktivointisuunnitelma). Miten toinen viranomainen, kuten esimerkiksi hyvinvointialueen edustaja, hyväksyy aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman? Päättääkö työvoimaviranomainen muidenkin viranomaisten puolesta suunnitelman allekirjoitustavan? Nyt ehdotetussa sääntelyssä säädetään ainoastaan asiakkaan hyväksynnän tavoista.

Luku 3

4 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvilin näkemykseen siitä, että työnhakuvelvollisuutta koskevaa lainsäädäntöä tulisi järkeistää ja virtaviivaistaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien osalta. Työvoimaviranomaiselle tulisi antaa tarvittaessa, mm. monialaisessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, suurempi harkintavalta työnhakuvelvoitteen asettamisen suhteen.

Lisäksi työnhakevelvoitteen asettamisessa on ristiriita kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön kanssa sellaisten asiakkaiden osalta, joille järjestetään kuntouttavaa työtoimintaa. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 8 §, mom. 3 (kuntouttava työtoiminta sisällytetään aktivointisuunnitelmaan sellaisille henkilöille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitustensa vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön).

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

1 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että työllistymisen edistäminen erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien tai työkyvyn pulmia omaavien kohdalla on monilta osin viranomaisyhteistyötä. Tämä näkökulma voisi olla jo

asetusperusteluissa neuvottelukunnan kokoonpanoa ja tarkoitusta kuvattaessa. Asetuksessa tulisi ainakin nimetä lainsäädännön viralliset kumppanit, kuten esim. hyvinvointialueet ja Kela.

2 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että hyvinvointialueiden edustus tulisi olla neuvottelukunnassa nyt ehdotettua laajempi.

Hyvinvointialueet halutaan ja koetaan tiiviiksi ja tarpeelliseksi kumppaniksi uusille työllisyysalueille heikommassa asemassa olevien ja muuten vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi (vrt. uusi TYM-laki). Hyvinvointialueet ovat erilaisia (vrt. erilaiset kunnat) ja esimerkiksi kielellinen yhdenvertaisuus ja alueelliset erityispiirteet koskettavat myös niitä. Hyvinvointialueiden edustusta tulisi lisätä vähintään hyvinvointialueiden valtakunnallista tukea ja koordinaatiota harjoittavalla organisaatiolla (vrt. Kuntaliiton rooli). Lisäksi joko alueellisten erityispiirteiden tai kielellisen tasa-arvon huomioiminen hyvinvointialueiden edustuksessa tulisi huomioida (esim. kaksi paikkaa hyvinvointialueille).

4 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että yhdyspintajaostossa tulisi olla sekä hyvinvointialueiden että hyvinvointialueille palveluja ja valtakunnallista tukea tarjoavan organisaation edustus, kuten neuvottelukunnassakin.

Yhdyspintajaostossa työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueiden edustuksellisuuden tulisi olla tasapainossa ja yhdenvertaiset keskenään. Lisäksi olisi erittäin keskeistä, että myös tietojaostossa olisi sekä hyvinvointialueiden että valtakunnallista tukea ja palvelua hyvinvointialueille tarjoavan organisaation edustus monialaisen työllisyyteen ja työttömyyteen liittyvän tiedonhallinnan yhdenmukaisuuden ja vaikuttavuuden todentamisen kehittämiseksi. Näissä kahdessa jaostossa tulisi olla Kelan lisäksi myös THL:n edustus.

6 § Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että ehdotetut alueelliset keskustelut ovat tärkeitä. Avoimeksi jää, miten monialaisten palvelujen kokonaisuutta näissä käsiteltäisiin ja miten muut kuin työvoimaviranomainen otettaisiin mukaan näihin keskusteluihin. Mikäli 6 § mahdollistaisi hyvinvointialueiden edustuksen, olisi keskeistä, ettei jokaisen hallinnon alan yhteyteen rakennettaisi päällekkäisiä neuvotteluja. Kuten Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy lausunnossaan toteaa, hyvinvointialueet ja hyvinvointialueen kunnat ovat velvollisia käymään sote-järjestämislain 7 §:n mukaiset neuvottelut vähintään kerran vuodessa. Työllisyys tai vastaavasti työttömyys ja alueen elinvoima lomittuvat alueiden asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen monella eri tavalla. Erilaisten neuvottelu- ja keskustelumenettelyjen virtaviivaistus tulisi kokonaisuudessaan toteuttaa jo lainsäädännön tasolla siten, että niitä toteutetaan resurssiviisaasti.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että ehdotetussa sääntelyssä tietopohjan kehittämistehtävä on tärkeä ja kannatettava. Miten huomioidaan ja kerätään monialaisten palvelujen tuottama tietopohja? Miten KEHA:n keräämään ja ylläpitämään tietopohjaan yhdistetään tai on tarkoitus yhdistää esim. sosiaali- tai terveydenhuollon tai Kelan kuntoutuspalvelujen vaikutus työvoimapalvelujen vaikuttavuuteen?

Ehdotetussa sääntelyssä monialaisiin palveluprosesseihin liittyvä selvitys-, arviointi- ja tiedontuotantotehtävä ei juurikaan näy KEHA:lle asetetussa tehtävässä, vaikka sille on asetettu monialaisten palvelujen koordinaatio- ja tukitehtävä. Olisi tärkeää arvioida myös työvoimapalvelujärjestelmän suhdetta muihin palvelujärjestelmiin. Se edellyttäisi mm. monialaisen kansallisen tietopohjan kokoamista yhteistyössä THL:n ja Kelan kanssa.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Kuten Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy lausunnossaan toteaa, ehdotetun asetuksen pykälien asetuksenantovaltuus on annettu uuden TYM-lain 9 §:ssä, jonka 1 mom. kuuluu: Jokaisen hyvinvointialueen toimialueella on oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomaiset, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos neuvottelevat johtoryhmien määrästä ennen johtoryhmien asettamista. Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen asettaa johtoryhmän ja nimeää henkilöt, jotka johtavat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamisissa puitteissa. Johtoryhmän on hyväksyttävä johtavat henkilöt ennen heidän nimeämistään.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että 9.1 §:ssä hyvinvointialueen roolia ja vaikutusvaltaa keskeisenä TYM-toimijana on kavennettu alkuperäisestä lain tarkoituksesta osin epätarkoituksenmukaisella tavalla. Alkuperäisessä TYP-sääntelyssä TE-hallinto asetti johtoryhmän neuvoteltuaan asiasta ensin alueen kuntien ja Kelan kanssa. Nyt voimassa olevassa sääntelyssä listaan on lisätty hyvinvointialueet (TYP-laki 7 §). Uudessa TYM-laissa voimassa olevaan TYP-lakiin kirjattu kunnan toimintarooli on korvattu työvoimaviranomaisella TYM-verkostoa johtavan henkilön nimittämisen osalta, eikä sääntelyyn ole tuotu esim. hyvinvointialueen kuulemismenettelyä, jos ei huomioida, että johtoryhmän tulee nimitys hyväksyä. Sääntelystä ei selviä, mitä hyväksymisellä tarkoitetaan. Perusteluissa tuodaan esiin ainoastaan työvoimaviranomaisten keskinäisten suhteiden ratkaisuperiaatteita, mutta unohdetaan muiden yhteistyökumppaneiden rooli ja näkemyksen huomioiminen johtajan valinnassa. Näin ollen uusi voimaan tuleva sääntely ei näyttäisi olevan enää aidosti monialainen, eikä varmistaa tulevan TYM-lain kahden päätoimijan välille aitoa neuvotteluun ja yhteiseen sopimisen perustuvaa yhteistyörakennetta. Tämä tulee korjata. Vaikuttavaa monialaista yhteistyötä ja verkostotyötä ei voi rakentaa siten, että vain yhdellä toimijalla on tosiasiallista nimitys- ja päätösvaltaa. Hyvinvointialueen edustajan nimeäminen johtoryhmän varapuheenjohtajaksi ei ole riittävän tasapainoinen ratkaisu tältä osin.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että sääntelyä tulisi muuttaa siten, että työvoimaviranomaisen tulisi yhteistyössä hyvinvointialueen ja Kelan kanssa nimittää henkilö, joka johtaa TYM-verkostoa. Perusteluissa tulisi tuoda esiin, että TYM-verkostojohtajan emo-organisaationa voi toimia mikä tahansa kolmen yhteistyökumppanin yhdessä päättämä taho. TYM-johtajan tulisi olla aito verkostojohtaja, eikä hänen tulisi edustaa vain yhtä tahoa verkostoa johtaessaan.

Nyt ehdotetusta sääntelystä hyvinvointialueille koitua mahdollinen johtoryhmien kirjavuus ja sääntelyssä vaadittu jäsenten nimeämisperiaate olisi hallinnollisesti epätarkoituksenmukainen ja kuormittava. Hyvinvointialue tarjoaa alueellaan sote-palveluja yhdenvertaisesti kaikille alueen asukkaille, eivätkä tarjotut palvelut voi olla erilaisia eri työvoimaviranomaisalueella. TYM-verkostoja ja johtoryhmiä tulisi olla vain yksi kutakin hyvinvointialuetta kohden, jotta päästäisiin heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaiseen ja mahdollisimman

yhdenvertaiseen lopputulokseen. Asetusta tulisi muuttaa siten, että hyvinvointialueella voisi olla vain yksi TYM-verkosto ja johtoryhmä.

1.2 ja 2 § ja yhteistyösopimuksen sisältö ja 3 §

Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että ehdotetusta sääntelystä saa sen vaikutelman, että TYM-verkoston johtoryhmälle asetettaisiin tai siltä edellytettäisiin sellaisia sopimistehtäviä (1, 2 ja 3 §) ja toimintavaltuuksia, joita tällaiselle johtoryhmälle ei voi asettaa. Ongelma on sidoksissa TYM-lain 9 §:n 2 momenttiin, jonka viimeisen lauseen muotoilu on joiltain osin epäonnistunut. Vaikka tässä asetusluonnoksessa sopimuksen sisältöä sääntelevä 3 § ei tosiasiallisesti kuvaa suoraan johtoryhmän tehtäviä, jotka on mainittu 2 §:ssä, em. TYM-lain 9 §:n 2 momentin muotoilusta voi tällaisen kuvan saada. Asetuksessa tulisi tuoda selkeästi esiin, että 3 §:n mukainen sopiminen tapahtuu kunkin toimijan oman hallintosäännön ja päätöksentekorakenteen puitteissa. Johtoryhmiin ei hyvinvointialueen virka- tai luottamushenkilöstöstä ole asettaa sellaista henkilöä/henkilöitä, jolla olisi nyt 3 §:ssä ehdotettujen sovittavien asioiden edellyttämää toimivaltaa. Johtoryhmän kokoonpanon osalta olisi myös tärkeää, että johtoryhmän jäsenillä olisi vahva ymmärrys myös varsinaisesta TYM-toiminnasta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue yhtyy Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n näkemykseen siitä, että TYM-johtoryhmä voi hyvinvointialueen näkökulmasta olla sopimusta valmisteleva toimielin, mutta suoraa sopimuksen teko-oikeutta sillä ei 3 §:n mukaisista asioista voisi olla, eivätkä 2 §:n mukaisten tehtävien perusteella asetetut alueen tavoitteet voisi luonnollisesti olla ristiriidassa hyvinvointialueen tavoitteiden kanssa. Myös tämä perustelee sitä, että TYM-verkostoja tulisi olla vain yksi kutakin hyvinvointialuetta kohden.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue ei näe tarpeellisena ehdotettua sopimuksen vuosittaista tarkistamista henkilöstön riittävyyden osalta. Sopimusta tulisi tarkistaa tarvittaessa perustellusta syystä, esimerkiksi jos alueella tapahtuu jokin työttömyyteen merkittävästi vaikuttava rakenneuudistus, mutta ehdoton vuosittainen tarkastaminen on ylisääntelyä, kuten Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy lausunnossaan toteaa.

Asetuksen perusteluissa oleva johtoryhmä voi sopia -muotoilu on ongelmallinen. Johtoryhmä voi esittää sovittavaksi, mutta todellinen päätösvalta, etenkin hyvinvointialueella, on hallintosäännössä määritelty toisin.

Kustannusten jakautumisen muotoilua pitäisi tarkentaa. Mitä tarkoitetaan sillä, että kustannukset jaetaan henkilöstömäärän suhteessa? Tarkoitetaanko sitä, että mitä enemmän nimeää henkilöresursseja, sitä suurempi vastuu on myös yhteisistä kustannuksista vai päinvastoin? Hyvinvointialue järjestää sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluja alueensa asukkaille. Sen järjestämistä vastuulle ei kuulu työllisyyspalvelut.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

-

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

-

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

-

Mäkelä Sanna-Maaria

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Lausuja: Soile Merilä, sosiaalityön johtaja. Valmistelija: Irina Lindroos, työllistämistä edistävien palveluiden päällikkö